

*Kaspars Smits, master's student
Baltic International Academy
Riga, Latvia*

Legal regulation of offer and acceptance in law of obligations

Abstract. The subject matter “Legal regulation of offer and acceptance in law of obligations” is topical in connection with the importance of these legal institutes in conclusion of contracts. The goal of the article was to analyse legal regulation of an offer and acceptance in the law of obligations and to show their main legal aspects.

The offer and acceptance, or the offer to conclude a contract and acceptance of that offer, is an essential part of any civil obligation. Understanding of offer and acceptance in law of obligations is a debatable theoretical and practical legal issue. An ambiguous understanding of these legal institutes in legal practice may lead to disputes over validity of a contract or a separate part of a contract. The author, researching legal regulation of offer and acceptance in the law of obligations, provides an explanation on their main legal aspects.

Keywords: Law, Civil law, Law of obligations, Contract law, Offer, Acceptance.

*Kaspars Šmits, maģistrants
Baltijas Starptautiskā akadēmija
Rīga, Latvija*

Ofertes un akcepta tiesiskais regulējums saistību tiesībās

Anotācija. Pētījuma priekšmets “Ofertes un akcepta tiesiskais regulējums saistību tiesībās” ir aktuāls saistībā ar šī tiesību institūta nozīmīgumu līgumu slēgšanā.

Raksta mērķis ir izanalizēt ofertes un akcepta tiesisko regulējumu saistību tiesībās un skaidrot to galvenos tiesiskos aspektus.

Oferte un akcepts, jeb piedāvājums noslēgt līgumu un tā pieņemšana, ir būtiska jebkuras saistības daļa. Ofertes un akcepta izpratne saistību tiesībās ir diskutabls teorētisks un praktisks tiesībjautājums. Šo saistību tiesību institūtu atšķirīga izpratne tiesību piemērošanas praksē var novest pie domstarpībām par līguma vai tā atsevišķas daļas spēkā esamību. Autors, izpētot ofertes un akcepta tiesisko regulējumu saistību tiesībās, sniedz skaidrojumu par to galvenajiem tiesiskajiem aspektiem.

Atslēgvārdi: tiesības, civiltiesības, saistību tiesības, līgumu tiesības, oferte, akcepts.

*Каспарс Шмидтс, магистрант
Международная Балтийская Академия
Рига, Латвия*

Правовое регулирование оферты и акцепта в обязательственном праве

Аннотация. Предмет исследования настоящей статьи «Правовое регулирование оферты и акцепта в обязательственном праве» актуален в связи со значением данного института для заключения договоров.

Целью статьи является проанализировать правовое регулирование оферты и акцепта в обязательственном праве и разъяснить их основные правовые аспекты.

Оферта и акцепт, или предложение заключить договор и принятие этого предложения, являются существенной составной частью любого обязательства. Понимание оферты и акцепта в обязательственном праве – дискуссионный теоретический и практический вопрос. Различное понимание этого института обязательственного права в правоприменительной практике может привести к разногласиям относительно действительности договора или его отдельных частей. Исследовав правовое регулирование оферты и акцепта в обязательственном праве, автор дает собственное понимание основных правовых вопросов.

Ключевые слова: право, гражданское право, обязательственное право, договорное право, оферта, акцепт.

Pētījuma tēmas problemātika un aktualitāte. Civiltiesisko attiecību dalībnieki bieži saskaras ar ofertes un akcepta tiesisko regulējumu, nereti nenojaušot tā nozīmi. Nekonkrēti izteikta oferte, jeb piedāvājums civiltiesiski saistīties, var novest pie darījuma pilnīgas vai daļējas spēkā neesamības. No akcepta, jeb piedāvājuma pieņemšanas, nepārdomātas vai neprecīzas izteikšanas var rasties civiltiesiski strīdi. Mūsdienās, nostiprinoties informācijas tehnoloģijām un praksei, apspriest iespējamus darījumus vai līgumu noteikumus attālināti - pusēm neatrodies klātienē, var būt problemātiski noteikt brīdi, kurā Puses faktiski vienojušās par darījumu un tā nepieciešamajām sastāvdaļām. Gadījumā, ja likums neparedz noteiktu līguma formu, pastāv iespēja, ka viena šķietamā darījuma puse, piemēram, e-pasta vēstuli var uztvert kā oferti vai akceptu. Tiesību piemērošanas praksē papildus var rasties neskaidrības, vai vienas šķietamā darījuma puses akcepts otras puses piedāvājumam civiltiesiski saistīties pats par sevi var radīt saistību, ja tas satur piekrišanu ofertei ar papildu vai citiem noteikumiem vai nosacījumiem. Ņemot vērā iepriekšminēto, pētījuma tēmas aktualitāte ir šo tiesību institūtu nozīmīgums tiesisku darījumu un līgumu veidošanā.

Pētījuma mērķis ir iepazīties ar ofertes un akcepta tiesisko regulējumu saistību tiesībās un skaidrot to galvenos tiesiskos aspektus.

Civillikuma 1401. pants paredz, ka saistību tiesības ir tādas tiesības, uz kuru pamata vienai personai - parādniekam - jāizdara par labu otrai - kreditoram - zināma darbība, kam ir mantiska vērtība.[1] Šī tiesību norma pati par sevi paredz saistību tiesību dalībniekus, kuriem visos gadījumos jāpastāv, lai saistību varētu uzskatīt par esošu – kreditors un parādnieks. No saistību legāļdefinīcijas izriet, ka parādniekam kreditora labā jāveic kāda darbība, kurai ir mantiska vērtība. Jēdziens “darbība” tulkojams plašākā nozīmē, proti darbība sevī ietver gan aktīvu rīcību, gan bezdarbību – atturēšanos no rīcības, kā to paredz Civillikuma 1412. pants. Tiesisks darījums ir atļautā kārtā izdarīta darbība tiesisku attiecību nodibināšanai, pārgrozīšanai vai izbeigšanai (Civillikuma 1403. p.).[1] Katrā tiesiskā darījumā jāņem vērā dalībnieki, priekšmets, gribas izteikums, sastāvdaļas un forma (Civillikuma 1404. p.). Ir izteikts viedoklis, ka darījumam ir trīs elementi: 1) vienas puses gribas izpausme – oferte, 2) citas puses gribas izpausme – akcepts, kas pilnībā sedz oferti, 3) personu savstarpējs ar vienošanos pamatots gribas izteikums – konsensuss.[2]

Civillikuma 1511. pantā noteikts, ka līgums plašākā nozīmē ir ikkura vairāku personu savstarpēja vienošanās par kādu tiesisku attiecību nodibināšanu, pārgrozīšanu vai izbeigšanu. Līgums šaurākā, šeit pieņemtā nozīmē ir vairāku

personu savstarpējs ar vienošanos pamatots gribas izteikums, kura mērķis ir nodibināt saistību tiesību (1401.p.).

No Civillikuma 1511. panta regulējuma secināms, ka līgumam jābūt pamatotam ar tā daļinieku gribu. No Civillikuma 1427. līdz 1468. panta regulējuma izriet, ka gribas izteikumam un saturam jābūt nepārprotamam; ja likums noteicis noteiktu gribas izteikuma formu – atbilstošā formā; nopietnam, nevis pa jokam (Civillikuma 1437. pants); gribai jābūt radītai brīvi, bez maldības, viltus un spaidiem.

Norāde uz oferti un akceptu Civillikuma Saistību tiesību daļā atrodama jau 1512. pantā, kas paredz, ka pie katra saistību līguma būtības pieder vienas pusei apsolījums un tā pieņemšana no otras puses (vienpusējs līgums), vai savstarpējs apsolījums un tā pieņemšana no abām pusēm (divpusējs vai vairākpusējs līgums). Civillikuma 1513. pantā noteikts, ka vienpusējs apsolījums, kuru vēl nav pieņēmusi otra puse, nenodibina nekādu saistību. Tātad saskaņā ar likuma vispārīgajām normām, kādas personas apsolījums kaut ko darīt vai nedarīt pats par sevi vēl nav uzskatāms par civiltiesisku saistību, kura aizsargāta ar dažādiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Analizējot Civillikuma 1533. panta regulējumu secināms, ka līguma spēkā esamībai nepieciešami vismaz 4 elementi: 1) līdzēju vienošanās, 2) līguma būtiskās sastāvdaļas (viss tas, kas nepieciešams darījuma jēdzienam un bez kā nodomātais darījums nav iespējams), 3) nolūks savstarpēji saistīties, 4) pienācīga forma. Šīs pazīmes piemērojamas arī līgumu slēgšanai, kuru pamatnoteikumus reglamentē speciālie likumi, ja vien to normas nenosaka citādi.

Līdzējiem sastopoties (esot klātesošiem), viņi var līguma saturu izstrādāt kopīgi vai izskatīt viena līdzēja sagatavotu projektu. Tad līguma slēgšanas darbību secībai nav sevišķas nozīmes.[3., 44] Civillikumā sīkāk reglamentēta līguma slēgšana, ja līdzēji nav tiešā kontaktā (klātneesoši). Tad līguma slēgšana sākas ar piedāvājumu (oferti), kuram labākajā gadījumā uzreiz seko piekrišana. Tomēr sarakste starp klātneesošiem līdzējiem var aizņemt ilgāku laika posmu, pie tam sākotnēji var būt atšķirības viedokļos par slēdzamā līguma saturu.[3., 44]

Profesors Kalvis Torgāns norāda, ka oferte ir tāds priekšlikums noslēgt līgumu, uz kuru tā

adresāts var atbildēt ar piekrišanu (“Jā!”) un rezultātā objektīvi var rasties līgums.[3., 44] Šāds viedoklis nostiprināts arī tiesu praksē. Piemēram, Rīgas apgabaltiesa 2013. gada 25. novembra spriedumā lietā Nr. C29642710 norāda: “Ar [Civillikuma 1533. pantā ietvertajiem priekšnoteikumiem] vien nepietiek, lai rastos iecerētās tiesiskās sekas (..). Vienkāršoti var apgalvot, ka oferte it tāds priekšlikums noslēgt līgumu, uz kuru tā adresāts var atbildēt ar piekrišanu («Jā!»), un rezultātā objektīvi var rasties līgums [..]. No minētā izriet, ka priekšlikuma piedāvātajam ofertē jāizsaka nopietns un galīgs nolūks saistīties līgumiskajās attiecībās ar personu, kurai šis priekšlikums adresēts, ja pēdējā to akceptēs.”[4]

Akcepts ir otra līdzēja (ofertes adresāta) bezatrunu piekrišana piedāvātajam līguma projektam. Par līguma projektu tas jānosauc tādēļ, ka sarunu rezultātā tas var atšķirties no sākotnējās ofertes.[3., 48]

Piekrišana ir kāda fakta vai priekšlikuma pozitīva vērtējuma izpausme. Piekrišana var būt gan darījuma veidošanas sastāvdaļa (akcepts), gan kāda stāvokļa, fakta, arī pārkāpuma apliecinājums.[5., 40]

Līgums nevar rasties bez būtiskajām sastāvdaļām tajā. Būtisko sastāvdaļu definīcija ir Civillikuma 1470. pantā: būtisks darījumā ir viss tas, kas nepieciešams tā jēdzienam un bez kā pats nodomātais darījums nav iespējams. Izplatīts uzskats, ka pirkuma līguma būtiskās sastāvdaļas ir pirkuma objekts un cena. Ja tie ofertē ir norādīti, tad labi. Bet līdzējam var būt svarīgs arī jautājums par līguma priekšmeta konkretizācijas pakāpi, kā arī tas, cik skaidri noteikta cena. [3., 44]

Līguma būtiskās sastāvdaļas ir tikai minimums, kas obligāti nepieciešams, lai līgums varētu rasties, taču, ja viena puse pasludina par sev svarīgu arī kādu blakus noteikumu, tad bez vienošanās par to līgumu nevar atzīt par noslēgtu (izņemot Civillikuma 1534. pantā norādīto pušu gribu vienoties vēlāk).[3., 49]

Civillikuma 1534. pants, kas satur gan ofertes, gan akcepta noteikumus, zināmā mērā sniedz atbildi par ofertes konkretizācijas pakāpi kopumā. Šī panta pirmais teikums paredz, ka starp līdzējiem notikušā vienošanās par darījuma būtiskām sastāvdaļām, ja viņi tieši paturējuši sev tiesību vēl norunāt par zināmiem blakus no-

teikumiem, uzskatāma tikai par iepriekšēju apspriedi. Kā blakus noteikumi Civillikuma 1548. pantā tieši nosaukti nosacījumi un termiņi. Tas tomēr nav izsmeljošs uzskaitījums.[3., 54] Līgumā var būt noteikumi par vienas vai otras puses pienākumu sniegt informāciju par izpildes gaitu vai citiem faktiem, norēķinu kārtību, par konfidencialitāti, izpildījuma pieņemšanu ar eksporta līdzdalību un daudz ko citu.[3., 54] No tā var secināt, ka ofertei jābūt pietiekami konkrētai un pilnīgai – tādai, lai iespējamie līdzēji zina, kas tieši tiek piedāvāts, un ka piedāvājumā nav nekas tāds, kas vēl jālabo vai jāapspriež.

Saskaņā ar Civillikuma 1535. pantu, puses var dot savu piekrišanu vai nu abas reizē, vai viena pirms otras; tādā kārtā darījums var iesākties vai nu ar vienas puses apsolījumu, kuru pēc tam pieņem otra puse, vai arī ar pieņemšanu, kas izteikta pieprasījuma vai lūguma veidā.[1] Vienošanās kā civiltiesisks līgums var rasties pušu savstarpējās sarunās, kurās nav iespējams nošķirt, kurš pirmais devis piekrišanu; tad uzskata, ka puses devušas piekrišanu vienlaicīgi.[5., 93] Sarunas par līguma noslēgšanu var sākties arī tā, ka sākotnējais piedāvājums nav pietiekami konkrēts, lai to uzskatītu par oferti. Par oferti sauc tādu piedāvājumu, kas satur būtiskās sastāvdaļas un atspoguļo oferenta nolūku saistīties darījumā. Tātad ja uz oferti var uzreiz atbildēt ar akceptu, tad līgums ir noslēgts. Jāņem vērā, ka dažos gadījumos nepietiek ar apsolījumu, lai tā akcepts radītu līgumu, reāllīgumos nepieciešama arī lietas nodošana.[5., 93]

Saskaņā ar Civillikuma 1537. pantu, ja līgumu slēdz starp klātneesošiem, tad tas uzskatāms par noslēgtu no tā brīža, kad priekšlikuma piedāvātāju ir sasniegusi priekšlikuma saņēmēja beznosacījuma piekrišana. Šajā pantā nostiprināts t.s. "pastkastītes princips" – proti, līgums ir noslēgts, kad akcepts sasniedz oferentu, viņa paskastīti.[3., 49]

Pasta kastītes princips ietverts arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem[6], kura Latvijas Republikā ir spēkā kopš 1997. gada (turpmāk – Vīnes konvencija), 18.pantā. Kaut arī mūsdienās līgumu slēgšanai pastu izmanto retāk un nav grūtību nokļūt pie gaidāmā līgumpartnera, distances līgumus pilnīgi ignorēt nevar, jo vēstuļu vietā attīstās sūtījumi pa faksu un e-pastu.[7]

Civillikuma 1536. pantā noteikts, ka vienas vien puses uzaicinājumam noslēgt līgumu nav saistoša spēka, pat ja tam būtu pievienots arī noteikts apsolījums, un tādēļ, iekam otra puse nav šo apsolījumu pieņēmusi, viņa var ņemt to atpakaļ.[1] Uzaicinājums, piedāvājums, oferte nerada tajā apzīmēto līgumu līdz brīdim, kamēr otra puse nav to akceptējusi. Tomēr attiecībā uz oferti tiesību teorijā pastāv atzinums, ka nevar apgalvot, ka oferte nerada nekādas tiesiskas sekas. To apstiprina arī Civillikuma 1538., 1539.pants. Šādā nozīmē var runāt par ofertes saistošo spēku.[5., 93]

Civillikuma 1538. panta regulējumā cita starpā noteikts, ja priekšlikuma piedāvātājs noliek atbildei noteiktu termiņu, tad līdz šā termiņa notecējumam viņš ir saistīts, bet ja termiņš nav nolikts, viņam ir tiesība ņemt atpakaļ savu priekšlikumu[.].[1] Oferte pati par sevi, bez akcepta, nevar radīt to saistību, uz kuras nodibināšanu ir vērsta, taču saista citādā nozīmē, proti, ja ofertes adresāts ir paļāvies uz piedāvājumu un veicis kādus izdevumus, lai oferti pieņemtu un izpildītu, tad viņš var prasīt zaudējumu atlīdzību. Ofertes saistošais spēks iepriekšminētā nozīmē atkarīgs no tā. vai 1. oferte ir terminēta vai nav (Civillikuma 1538. pants); 2. vai līdzēji ir klātesoši vai nav (Civillikuma 1537. pants); 3. vai līdzēji ir vai nav komersanti (vilcināšanās vērtējums tirdzniecības lietās – Civillikuma 1538. pants).[3., 47]

Vilcināšanās fakts strīda gadījumā ir jākonstatē tiesai, ņemot vērā konkrēto situāciju, līguma noslēgšanai izlemjamo jautājumu sarežģītību un citus apstākļus.[5., 95]

Komerclikuma 392. panta pirmā daļa noteic, ja komersantam (komercagentam, mākleirim, komisionāram, ekspeditoram u.tml.), kurš slēdz darījumus citu personu labā vai sagatavo to noslēgšanu, priekšlikumu par šāda darījuma slēgšanu vai noslēgšanas sagatavošanu izsaka persona, ar kuru viņam ir komercdarījumu attiecības, komersanta pienākums ir iespējami īsā laikā atbildēt uz šo priekšlikumu.[8] Tirdzniecības lietās (komercattiecībās) vilcināšanās kritērijs ir «iespējami īsais laiks», kuru vērtējot, jāņem vērā arī tirdzniecības paražas.[5., 95]

Civillikuma 1539. pants paredz, ja priekšlikumu ņem atpakaļ, bet persona, kurai tas piedāvāts, nezina un nevar zināt par šādu atpakaļņemšanu un arī nav vainīga nekādā vilcinājumā,

tad priekšlikuma piedāvātājam jāatlīdzina šai personai zaudējumi, kas tai radušies no pārliecības, ka priekšlikums paliek spēkā. Par ofertes atsaukšanu pirms termiņa notecējuma vai tāda laika notecējuma, pēc kura kavēšanas var uzskatīt par vilcināšanos, ir jāpaziņo ofertes adresātam. Ja ofertes spēkā esamības laikā ir dots akcepts, līgums atbilstoši 1537.pantam uzskatāms par noslēgtu.[5., 95]

Līguma noslēgšana ne vienmēr notiek primitīvā "oferte - akcepts" veidā, dažkārt sarakste ilgst vairākums mēnešus, un pretējos virzienos ceļo aizvien jauni, sākotnējo līguma projektu uzlabojoši priekšlikumi. Ir grūti izsekot, kad sākotnējā oferte galīgi noraidīta, un kurš galu galā ir akceptants.[7] Atbildi uz šo jautājumu sniedz Civillikuma 1537. pantā ietvertie termini "beznosacījuma piekrišana".

Positīva atbilde uz oferti, bet ar nosacījumu vai papildnoteikumiem, uzskatāma par sākotnējās ofertes noraidījumu un jaunu oferti (pretoferti). Līguma noslēgšana notiek ar beznosacījuma piekrišanu.[5., 94]

Eiropas līgumu tiesību principi paredz t.s. "modificētā akcepta" iespējamību. Saskaņā ar Eiropas līgumu tiesību principu 2:208 panta - Modificēts Akcepts otro daļu, atbilde, kas dod noteiktu piekrišanu ofertei, darbojas kā akcepts, pat ja tā nosaka vai ietver papildus vai citādus noteikumus, pieņemot, ka tie pēc būtības nemaina ofertes noteikumus. Papildu vai citādi noteikumu šādā gadījumā kļūst par līguma daļu.[9]

Vīnes konvencijas 19. pants satur līdzīgu regulējumu. Saskaņā ar šī panta otro daļu, atbilde uz oferti, kuras mērķis ir būt par akceptu, bet kura satur papildinošus vai atšķirīgus noteikumus, kuri ofertes noteikumus būtiski nemaina, rada akceptu, ja tikai oferents bez neattaisnotas kavēšanās mutiski neiebilda pret šīm nesaskaņām vai nenosūtījis paziņojumu par to. Ja viņš to neizdarīs, tad līguma noteikumi būs tās ofertes noteikumi, kura ietver izmaiņas, kuras satur akcepts.[6]

Iepriekš izteikti ieteikumi līdzīgu regulējumu ietvert arī Komerclikumā. Profesors Kalvis Torgāns norāda, ka Komerclikums iegūtu, ja tajā būtu vismaz daži noteikumi par aprakstīto situāciju. Tie varētu būt šādi: Atbilde uz oferti, kura satur piekrišanu, bet vienlaicīgi arī papildinājumus, ierobežojumus vai citas izmaiņas, ir ofer-

tes noraidījums un jauna oferte. Taču, ja šāda atbilde ofertes noteikumus nemaina būtiski, tā ir akcepts, ja vien oferents bez kavēšanās mutiski vai rakstiski nav iebildis pret atšķirīgajiem noteikumiem.[7]

Latgales apgabaltiesa spriedumā kādā lietā par akceptu izteica sekojošu atziņu: "Prasītāja, saņemot oferti, bija tiesīga izteikt savu beznosacījumu akceptu un to parakstīt vai arī izteikt savus priekšlikumus atbildētājam, ja tā nepiekrita līguma projektam. Tādējādi prasītājam bija jāturpina sarunas ar atbildētāju par abām pusēm pieņemamu līguma nosacījumu panākšanu, iesniedzot savus iebildumus par līguma noteikumiem kā pretoferti (jauna oferte) vai turpinot sarunas, vai arī strīdu risinot tiesā. [...] Tomēr prasītāja iesniedza atbildētājam parakstītu, bet pilnībā pārveidotu līguma tekstu, nepaziņojot par to atbildētājam. Atbildētāja pamatoti uzskatīja, ka noticis līguma beznosacījumu akcepts, pieņemot, ka prasītāja pilnībā piekritusi līguma ofertei un to parakstījusi bez iebildumiem. Fakts, ka atbildētājas pārstāvis ir parakstījis pārveidoto līguma tekstu, nav īsts viņa gribas izteikums. To apliecina fakts, ka atbildētāja, pārliecinoties par līguma teksta pārveidošanu, ir izmantojusi līguma noteikumus un paziņojusi par līgumu laušanu ar prasītāju." [10]

Tiesību piemērošanas praksē var rasties šaubas par to vai publiski izteikts piedāvājums nenoteiktam personu lokam ir oferte.

Iepriekšminētajā Rīgas apgabaltiesas sprieduma 11.2 punktā atzīts: "[...] par oferti ir pamats runāt tad, ja līguma noslēgšana piedāvāta tādā veidā, ka tā ir atkarīga vienīgi no minētās personas piekrišanas priekšlikumam." [4] Tiesa šajā sprieduma punktā tālāk norāda: "[...] ņemot vērā Civillikuma 1533. panta tiesību normu tulkojumu, [...] atbildētājas paziņojums nevar tikt atzīts par oferti, jo vispārīgs priekšlikums nenoteiktam personu lokam slēgt tiesisku darījumu nav oferte. Tāpēc nav pamata atzīt, ka puses 2004. gada septembrī noslēgušas līgumu." [4]

Vīnes konvencija paredz plašāku ofertes un akcepta regulējumu nekā noteikts Civillikumā. Papildus Civillikuma regulējumam Vīnes konvencija ofertei nosaka spēkā stāšanās brīdi ar ofertes saņemšanu un ofertes atcelšanas noteikumus atsaucamām un neatsaucamām ofertēm (15. p., 16. p.) un tās noraidīšanas noteikumus (17. p.).

Šajā kontekstā Dr.iur. Inga Kačevska savā publikācijā norāda, ka sākotnēji strīda pusēm ir jāpierāda un tiesai jāizvērtē, vai vispār ir noslēgts līgums. Piemēram, kādā Latvijas tiesas spriedumā ir norādīts, ka “pēc rēķina izrakstīšanas starp pusēm ir nodibināts civiltiesisks darījums”, tomēr rēķins ir vienpusējas gribas izteikums, tas vēl nepierāda līguma eksistenci. Tātad jākonstatē, kad ir izteikta oferte un vai tai ir visas ofertei nepieciešamās sastāvdaļas saskaņā ar Vīnes konvencijas 14. pantu, t.i., vai oferte ir adresēta konkrētai personai, vai tā izsaka oferenta gribu tikt saistītam akcepta gadījumā un vai tā ir pietiekami noteikta. Proti, ofertē tieši vai netieši ir jābūt minētai precei, tās daudzumam un cenai. Ja oferte ir akceptēta saskaņā ar Konvencijas 18. pantu, tad līgums ir noslēgts. Arī rēķins var tikt uzskatīts par oferti, bet konkludentās darbības – samaksa – par akceptu. Šajā gadījumā, ja rēķins ir akceptēts ar samaksu, tad var uzskatīt, ka līgums ir noslēgts.[11]

Vīnes konvencija papildus Civillikuma regulējumam paredz t.s. “novēloto akceptu”. Saskaņā ar Vīnes konvencijas 21. panta pirmo daļu, novēlots akcepts tomēr saglabā akcepta spēku, ja oferents nevilcinoties mutiski paziņo par to ofertes adresātam vai arī nosūtīs viņam atbilstošu paziņojumu. Aplūkojot šo tiesību normu kopsakarā ar 20. pantu, secināms, ka novēlots akcepts iespējams gadījumos, kad oferents ofertē norādījis akcepta termiņu.

Ja ir redzams, ka novēlotais akcepts tika nosūtīts tādos apstākļos, ka, ja tā pārsūtīšana būtu bijusi normāla, tad tas būtu saņemts laikus, novēlots akcepts saglabā akcepta spēku, ja oferents bez vilcināšanās mutiski nepaziņos ofertes adresātam, ka viņš uzskata savu oferti par spēku zaudējušu, vai arī nenosūtīs viņam par to paziņojumu; līdzīgi par labas ticības principa standarta izpaušmi ir atzīti arī Konvencijas 29. panta otrajā daļā, 37., 46., 40. pantā ietvertie noteikumi.[12]

Pētījuma secinājumi

Iepazīstoties ar Civillikuma regulējumu un rakstā izmantotajos avotos izteiktajām atziņām secināms, ka jebkura līguma spēkā esamībai nepieciešamas tās pamatpazīmes, kas Civillikumā noteiktas darījumiem un līgumiem. Līgumam jābūt pamatotam ar tā dalībnieku gribu,

kuras izteikumam un saturam jābūt nepārprotamam, atbilstošā formā, nopietnam, brīvi izteiktam, bez maldības, viltus un spaidiem.

Faktiski jebkuras civiltiesiskas līgumiskas attiecības tiek uzsāktas ar vismaz vienas nodomātā darījuma puses piedāvājumu civiltiesiski saistīties (oferti). Civillikuma izpratnē par oferti uzskatāms tikai tāds piedāvājums, kas ir pietiekami konkretizēts un skaidrs, kā arī atdresēts noteiktai personai vai personām. Piemēram, reklāma, kurā norādīta kāda prece vai pakalpojums un cena, nav uzskatāms par oferti, jo tas adresēts nenoteiktam personu lokam. Ja vien tiesību aktos nav paredzēts, ka darījumam, līgumam vai ofertei jābūt noteiktā formā, oferte konkrētam adresātam var būt izteikta jebkādā veidā – mutvārdos, rakstveidā, izmantojot elektroniskos sakaru līdzekļus, konkludentām darbībām.

Ofertē vienmēr vēlams norādīt to visu par ko oferents vēlas vienoties, proti, ne tikai tās obligātās sastāvdaļas, kuras nepieciešamas darījuma un līguma spēkā esamībai. Pretējā gadījumā praksē iespējama situācija, kurā oferents pēc līguma noslēgšanas atceras, ka piedāvātajā līguma projektā nav iekļāvis kaut ko sev būtisku, un rodas pamats iespējamām domstarpībām par līguma grozījumiem.

Oferte saistību tiesībās ir tāds priekšlikums noslēgt līgumu, uz kuru tā adresāts var atbildēt ar piekrišanu (“Jā!”) un rezultātā objektīvi var rasties līgums. Oferentam ofertē jāizsaka nopietns un galīgs nolūks saistīties līgumiskajās attiecībās ar personu, kurai šis priekšlikums adresēts, ja tā to akceptēs. Oferte un akcepts var tikt izteikti vienlaicīgi vai viens pēc otra.

Akcepts saistību tiesībās ir ofertes pilnīga pieņemšana, tātad brīvprātīga un galīga piekrišana ofertei, kāda tā ir. Jebkuri papildu noteikumi vai nosacījumi akceptā pēc būtības rada ofertes noraidīšanu un pretoferti. Ja vien likums nenosaka citādi, akceptu var izteikt mutvārdos, rakstiski, konkludentām darbībām, ja šāds izteikums nepārprotami satur un norāda uz piekrišanu ofertei.

Ofertes adresāts (akceptants) savā veidā ir aizsargāts pret oferenta patvaļu gadījumos, ja ofertē noteikts termiņš vai ja oferents atsauc oferti, par atsaukumu pienācīgi nepaziņojot akceptantam. Šādos gadījumos akceptants var īstenot tiesības uz zaudējumu atlīdzību u.c. tiesību aizsardzības līdzekļus. Akcepts stājas spēkā

kā brīdī, kad tas sasniedzis oferentu, oferenta "pastkastīti". Pastkastītes princips ietverts arī Vīnes konvencijā.

Civillikumā nav paredzēts t.s. "modificētais akcepts" – akcepts ar papildinājumiem, kas var veidot līgumu. Šāds akcepta veids paredzēts Vīnes konvencijā un Eiropas līgumu tiesību principos. Galvenie priekšnoteikumi modificētā akcepta spēkā esamībai ir oferenta neiebilšana

pret tā noteikumiem, un ja akcepts pēc būtības nemaina oferentes noteikumus. Civillikumā nav ietverts arī Vīnes konvencijā paredzētais "novēlotais akcepts". Attiecībā uz šo divu tiesību institūtu nepieciešamību saistību tiesībās, autors pievienojas Profesora Kalvja Torgāna viedoklim, ka ar tiem papildināms Komerclikums, ietverot tos šī likuma D daļā, jo šie tiesību institūti pēc būtības attiecināmi uz komercdarījumiem.

Izmantotie avoti

1. Civillikums. Latvijas Republikas likums. 1937. gada 28. janvāris, atjaunots spēkā no 01.09.1992., Latvijas Vēstnesis Nr. 41, ar grozījumiem līdz 03.12.2015.
2. J. Kolomijceva. Īpašuma nodošana uz atsavināšanas darījuma pamata. 09.10.2012. Jurista Vārds Nr. 41 (740).
3. Kalvis Torgāns. Saistību tiesības. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014. 590 lpp.
4. Rīgas apgabaltiesas 2013. gada 25. novembra spriedums lietā Nr. C29642710.
5. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā – Rīga: Mans Īpašums 1998, 688 lpp.
6. Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem. Starptautisks dokuments. 1980. gada 11. aprīlis, Latvijas Republikā spēkā no 31.07.1997. Latvijas vēstnesis Nr. 170. Pieejams: <http://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1182>
7. K. Torgāns. Komerclikumā jāiestrādā Eiropas līgumu tiesību principu normas. 20.02.2007. Jurista Vārds Nr. 8 (461).
8. Komerclikums. Latvijas Republikas likums. 2000. gada 13. aprīlis, spēkā no 01.01.2002., Latvijas Vēstnesis Nr. 158/160, ar grozījumiem līdz 04.06.2015.
9. The Principles Of European Contract Law 2002 (Parts I, II, and III), European Union. Pieejams: <http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/>
10. Latgales apgabaltiesas 2013. gada 19. novembra spriedums lietā Nr. C26075513
11. I. Kačevska. Pienākums autonomi piemērot Vīnes konvenciju, ievērojot tirdzniecības paražas. 30.07.2013. Jurista Vārds Nr. 31 (782).
12. E. Umbraško. Konvencijas «Par starptautiskajiem preču pirkuma un pārdevuma līgumiem» noteikumu tulkojums. 22.12.2009. Jurista Vārds Nr. 51/52 (594/595).

References

1. Civil law. Law of Republic of Latvia. January 28, 1937, renewed in force from 01.09.1992., Latvijas Vestnesis No 41, with amendments till 03.12.2015.
2. J. Kolomijceva. Transfer of property on the basis of expropriation transaction. 09.10.2012. Jurista Vards No. 41 (740).
3. Kalvis Torgans. Law of obligations. Class book. – Rīga: Tiesu namu agentura, 2014, p. 590
4. Riga's regional court judgement in case No C29642710, November 25, 2013.
5. Commentaries on Civil law of Republic of Latvia. Part 4. Law of obligations. Team of authors. General scientific edition by prof. K. Torgans - Riga: My property 1998, 688 p.
6. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. International document. April 11, 1980, Latvijas Vestnesis No 170. Accessible at: <http://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1182>
7. K. Torgans. Provisions of Principles of European Contract Law must be incorporated into Commercial law. 20.02.2007. Jurista Vards No 8 (461).
8. Commercial law. Law of Republic of Latvia. April 13, 2000, in force from 01.01.2002, Latvijas Vestnesis No 41, with amendments till 04.06.2015.

9. Principles of European Contract Law 2002 (Parts I, II, and III), European Union. Available at: <http://www.jus.uio.no/lm/eu.contract.principles.parts.1.to.3.2002/>
10. Latgale`s regional court judgment in case No C26075513, November 19, 2013.
11. I. Kacevska. Duty to autonomously apply Vienna convention, considering commercial customs. 30.07.2013. Jurista Vards No 31 (782).
12. E. Umbrasko. Translation of regulations of United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. 22.12.2009. Jurista Vards No 51/52 (594/595).

Summary

Offer and acceptance in law of obligations is an integral part of almost any contract. To conclude a successful transaction and contract, a supposed party has to understand the meaning of these legal institutions. An ambiguous understanding of these legal institutes in legal practice may lead to disputes over validity of a transaction, a contract or separate part of a contract. Transactions are usually enforced with contracts, which set out terms and other elements either required by law or by one or more parties.

The goal of the research was to familiarize with the legal regulation of offer and acceptance in the law of obligations and to show their main legal aspects.

The main results of a research: A lawful transaction is a lawful performance or action in order to establish, change or terminate lawful relations. In a transaction there is always a creditor – a party who has a reason to rely on and believe that the other party – debtor - will perform certain actions of a financial value for the benefit of the creditor. A contract in the law of obligations is a mutual agreement between two or more persons on entering into, altering, or ending lawful relations. A contract in the narrower sense is a mutual expression of intent made by two or more persons based on an agreement, with the purpose of establishing obligation. Contract must consist of at least four basic elements 1) contracting party agreement; 2) essential elements (everything necessary to its concept and without which the intended transaction itself is impossible); 3) intent to be mutually bound by a contract; 4) appropriate form of a contract. The intent to be bound by a contract must be expressed in appropriate form – if law sets such a form, serious, freely, without mistake, fraud and duress.

To successfully conclude a contract and, consequentially, a transaction, a proposal to be bound by a contract and assent to that proposal must be made. Such proposal is an offer. And assent to that offer is an acceptance. An offer is a proposal to conclude a contract to which a recipient can answer with “Yes”, and in the result of which a contract can objectively be concluded. An offer must contain a sufficient and definite terms of a proposed contract. The law of obligations does not recognize as an offer public proposals to unspecified persons. Such understanding of an offer is also recognized in a case law. Offer may contain fixed term for a reply, in which case an offeror is bound by an offer until the expiration of the term, otherwise the offeror has the right to revoke an offer, if the offeree delays with acceptance.

An acceptance in the law of obligations is an assent to the proposed draft of a contract without any additional terms. In contractual negotiations it is sometimes nearly impossible to determine who is considered an offeror and who an offeree. In such case, as set out by the Civil law, the parties may agree either simultaneously or one before the other. An acceptance and, subsequently a contract, comes into effect at the time when acceptance reaches an offeror or offerors “mailbox”. The “mailbox” principle is also set out in the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods and The Principles of European Contract Law. The law of obligations generally does not recognize the so called “modified acceptance” - acceptance with additional or different terms that, unless offeror objects without delay, becomes part of a contract. As set out in the case law and legal doctrine, additional or different terms in an acceptance amounts to rejection of initial offer and counter offer. Law of obligations does not contain provisions of “late acceptance” or acceptance that has been sent after terminated offer has expired.